

2. Бігус О. О. Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону: Становлення та тенденції розвитку: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2011. 18 с.
3. Бідюк Д.Є. Сучасна хореографічна освіта: британський та український досвід: дис. канд. пед. наук. за спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2020. 316 с.
4. Благова Т. Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI ст.): дис. .. докт. пед. наук. за спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ. 2021. 595 с.
5. Ветринська А.В. Інновації в сучасній хореографічній професійній освіті *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 2. 2017. С.59-61
6. Горбатова Н.О. Європейська хореографічна культура першої половини XX століття (історіографічний аспект). *Наукові записки*. Київ, 2003. Вип.54. С. 234–243.
7. Зозуля К. Організація навчання хореографії дітей молодшого шкільного віку в позашкільних закладах України в контексті сьогодення. *Acta Paedagogica Volyniensis*. Вип. 4. 2021. С.74-82
8. Москвічова Ю., Сушицький М., Шинкаренко М. Народна хореографічна культура Вінниччини: збереження й трансформація регіональних традицій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 59. Том 2. С. 85-92.
9. Мурована І.В. Розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть XX – початок XXI століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кропивницький, 2018. 295 с.
10. Пахольчак Є., Кулик Д. Особливості освітнього процесу студентів-хореографів в умовах воєнного стану. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Вип.3. 2023. С.223-226.
11. Повалій, Т. Л. Модернізація хореографічної освіти в Польщі (кінець XX – початок XXI століття): монографія. Суми : ВВП «Мрія», 2015. 220 с.
12. Зузяк Т. П. Особливості становлення жіночої гімназійної освіти на Поділлі на початку XX ст. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Херсонський державний університет. Херсон, 2017. Вип. LXXVII. Т. 1. С. 18–22.
13. Зузяк Т.П. Тенденції становлення педагогічної освіти Поділля (кінець 18-початок 20 століття): дис. ... докт. пед.наук :13.00.01. Вінниця,2018.562 с.

УДК 78.071.1(477)Леонтович:783.2(100)"19/20"

<https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.08>

С.І. Сорочинська

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені

Михайла Грушевського»

викладач кафедри мистецьких дисциплін

e-mail: morozmaya@ukr.net

ВПЛИВ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ СПАДЩИНИ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті досліджується вплив вокально-хорової спадщини Миколи Леонтовича на світову музичну культуру. Аналізується його роль у розвитку хорового мистецтва, зокрема обробки народних пісень, які стали зразком поліфонічної майстерності та художньої витонченості. Особливу увагу приділено всесвітній популярності «Щедрика» як символу української музичної традиції, а також значенню композитора в контексті європейських і світових музичних процесів. Визначено основні аспекти впливу Леонтовича на розвиток хорової музики XX–XXI століття.

Ключові слова: Микола Леонтович, вокально-хорова музика, хорові мініатюри, українська народна пісня, світова музична культура.

Abstract. The article examines the influence of Mykola Leontovych's vocal and choral heritage on world musical culture. His role in the development of choral art, in particular the arrangements of folk songs, which became a model of polyphonic mastery and artistic sophistication, is analyzed. Special attention is paid to the worldwide popularity of "Shchedryk" as a symbol of the Ukrainian musical tradition, as well as the significance of the composer in the context of European and world musical processes. The main aspects of Leontovych's influence on the development of choral music of the 20th–21st centuries are identified.

Keywords: Mykola Leontovych, vocal and choral music, choral miniatures, Ukrainian folk song, world musical culture.

Творчість Миколи Леонтовича має глибокі корені в українській музичній традиції, базуючись на народній пісенній культурі та церковному хоровому співі. Саме на цьому ґрунті розквітнув його унікальний композиторський стиль. Сучасне українське хорове мистецтво неможливо уявити без його обробок народних пісень, духовних кантів, молитов і літургій. Значущість його творчості підкреслював музикознавець Станіслав Людкевич, зазначаючи, що Леонтович є однією з найоригінальніших фігур в українській музиці. Його хорові мініатюри, такі як «Щедрик», «Дударик», «Ой, пряду», «Козака несуть», «Зайчик», стали справжнім явищем у музичному просторі не лише України, а й світу.

Важливим аспектом аналізу творчої спадщини Леонтовича є її міжнародне визнання. Його хорові твори стали невід'ємною частиною концертних програм провідних хорів Європи та Америки, а методи обробки народних пісень значно вплинули на розвиток хорового мистецтва ХХ століття. Саме тому актуальним є дослідження того, яким чином творчість композитора сприяла формуванню нових тенденцій у світовій хоровій музиці.

Творча спадщина Миколи Леонтовича завжди була предметом досліджень музикознавців. Першим її почав вивчати Павло Козицький, який звернув увагу на самобутність стилю композитора та значущість створеного ним жанру народної хорової мініатюри. Різні аспекти творчості Леонтовича розглядалися у працях численних дослідників.

В. Дяченко аналізував особливості обробки народних пісень у його творчості. А. Іваницький зосередився на жанрових характеристиках обрядових пісень, інтерпретованих композитором. В. Золочевський досліджував композиційну структуру та тематичний розвиток хорових мелодій.

Основну увагу дослідники приділяли світським хоровим творам Леонтовича, тоді як його духовна музика стала предметом аналізу в роботах Н. Корольок, Ф. Завальнюка, О. Цехмістра. Попри значний інтерес до творчості композитора, його доробок залишається відкритим для подальших досліджень, що підтверджує необхідність нових наукових розвідок у цій сфері.

Метою статті є аналіз творчої спадщини М. Леонтовича як невід'ємної складової української національної музичної культури. Завдання статті сформульовані наступним чином: охарактеризувати вокально-хорову спадщину Миколи Леонтовича та визначити її стильові особливості, жанрову різноманітність та основні принципи композиторського письма; проаналізувати світове визнання творчості Леонтовича, зокрема дослідити історію популярності «Щедрика» та його адаптацію в різних музичних культурах; визначити вплив Леонтовича на розвиток світового хорового мистецтва, розглянути його значення для формування нових підходів до обробки народної пісні та розвитку хорової поліфонії; Дослідити внесок Леонтовича у формування національного стилю української хорової музики та його вплив на творчість українських і зарубіжних композиторів ХХ–ХХІ століття; розглянути використання методів Леонтовича у сучасному хоровому мистецтві, визначити їхню роль у розвитку сучасної вокально-хорової культури; оцінити значення творчої спадщини Леонтовича для подальшого розвитку української музичної культури та її інтеграції в міжнародний музичний простір.

Реалізація цих завдань дозволить комплексно оцінити вплив Леонтовича на світову музичну культуру та окреслити перспективи подальшого розвитку його мистецької спадщини.

Творча спадщина Миколи Леонтовича є унікальним явищем в історії української музичної культури. Його діяльність була тісно пов'язана з обробкою фольклорних зразків, що дозволило композитору по-новому розкрити красу народної музики. Хоча загальна кількість його творів відносно невелика, вони вирізняються високим мистецьким рівнем і витонченістю. Леонтович створив близько двохсот хорових обробок народних пісень різних жанрів, а також понад сто духовних композицій. До його авторських творів належать «Літні тони», «Льодолам», «Легенда» та «Моя пісня». Крім того, композитор працював над оперою «На русалчин Великдень», заснованою на казці Бориса Грінченка, проте через трагічні обставини так і не зміг її завершити.

Микола Леонтович залишив після себе понад 150 хорових обробок народних пісень, серед яких особливе місце посідають колядки, щедрівки, ліричні, жартівливі та історичні пісні. У своїй роботі композитор використовував складні гармонічні ходи, багатоголосся, динамічні ефекти та яскраву ритміку, що надало його творам унікального звучання.

М. Леонтович розробив теорію, ідеєю якої було поєднання кольорів зі звучанням музичного твору як однієї з найважливіших умов цілісного сприйняття музичного образу. З цією метою він створив власну систему показу мистецького матеріалу, що ґрунтувався на співвідношенні світлотіней і кольорів із музичними звуками. Він підкреслював, що кожен педагог мусить викладати музику в контексті інших наукових і художніх знань, а тому вважав за недоцільне обмеження фахової підготовки вчителя одним предметом.

Основними особливостями його хорових композицій є:

- Глибока інтонаційна спорідненість з українською народною музикою;
- Поліфонічне багатство та експериментальність у гармонії;
- Вишуканість і витонченість хорової фактури;
- Драматургічна виразність кожного твору [1, с. 26].

Однією з цікавих особливостей творчості Миколи Леонтовича було те, що його робота над музичним твором не обмежувалася початковим варіантом. Композитор нерідко повертався до своїх обробок, удосконалюючи їх упродовж багатьох років. Деякі його твори зазнали численних редакцій: зокрема, відомо вісімнадцять варіантів пісні «Ой темная та невидная ніченька» та сім версій пісні «Ой сів-поїхав». Протягом усього свого творчого життя Леонтович неодноразово переглядав і доопрацьовував такі композиції, як «Мала мати одну дочку», «Ой з-за гори кам'яної», «Праля», «Дударик», «Щедрик» та інші.

Такий ретельний підхід до обробки народних пісень свідчить про глибоку повагу композитора до фольклорної традиції. Він прагнув розкрити внутрішню сутність пісні, передати її характер та виявити весь потенціал, закладений у ній. Завдяки цьому його обробки стали не просто адаптаціями народних мелодій, а справжніми самостійними художніми творами, що вирізняються оригінальністю та високим мистецьким рівнем.

Найвідомішими вокально-хоровими композиціями Леонтовича стали: «Щедрик» – світовий символ української музики; «Дударик» – взірць поєднання народного мелосу з академічною хоровою традицією; «Ой, пряду» – унікальний приклад обробки побутової пісні; «Козака несуть» – пісня, що поєднує елементи епічного стилю та глибокої емоційності.

Ці твори стали основою нової хорової традиції, що отримала визнання у всьому світі [1].

Окремо слід виділити феномен «Щедрика» – одного з найвідоміших хорових творів ХХ століття. Уперше ця обробка була виконана в Києві у 1916 році, а вже в 1921 році український хор Олександра Кошиця представив її в Європі та США. Після цього твір набув міжнародного розголосу та привернув увагу американського композитора Пітера Вільховського, який створив англомовний варіант «Carol of the Bells». Ця версія стала справжнім символом Різдва у США та багатьох країнах світу.

Значення «Щедрика» у світовій музиці важко переоцінити. Він є прикладом того, як національне мистецтво може виходити за межі своєї культури та ставати частиною

глобального музичного простору. Сьогодні цей твір звучить у виконанні найвідоміших хорів світу, а його мотив використовується в кіно, рекламі, популярній музиці [3, с. 62].

Творчість Леонтовича справила значний вплив на хорову традицію XX століття. Його новаторські підходи до обробки народної пісні стали основою для багатьох композиторів, зокрема: Олександра Кошиця, який популяризував українську хорову музику у світі; Кирила Стеценка, який розвинув традицію хорової мініатюри; Богдани Фільц, яка створила власні обробки народних пісень, спираючись на стиль Леонтовича.

Його вплив простежується і в сучасному хоровому мистецтві. Багато сучасних композиторів використовують принципи Леонтовича, зокрема: поліфонічну насиченість; вишукані гармонічні співвідношення; драматургічний розвиток у межах хорової композиції.

Такі сучасні композитори, як Євген Станкович, Лесик Драчук, Ганна Гаврилець, активно впроваджують його методи в сучасному музичному просторі [2, с. 54].

Пісні Миколи Леонтовича дуже подобаються дітям, вони доступні за змістом, добре сприймаються на слух, мають великий виховний вплив. Важливе значення у засвоєнні хорів Леонтовича має розуміння дітьми змісту і форми. Багаторічна творча діяльність Миколи Леонтовича характеризується оригінальною формою розгортання сюжету – варіаційність і варіаційно-куплетність – це нове музичне «оповідання», що розкриває нові сторони тексту, завдяки чому діти можуть глибше зрозуміти настрої пісень, прожитись їх емоційними почуттями.

Той факт, що обробки пісень Миколи Леонтовича посідають чільне місце у репертуарі хорів сучасної школи, свідчать про справжню художньо-педагогічну цінність спадщини композитора, яка пройшла випробування часом, стала значним і дієвим фактором у справі музично-естетичного виховання дітей. М. Леонтович, як відомо, ввійшов у історію світової культури як палкий шанувальник і натхненний поет рідної пісні, як незрівнянний майстер її художнього перетворення і збагачення. Тому природно, що початковий етап музичного виховання у системі народної школи він пов'язував з піснею, як найправдивішим за своєю етичною і художньою сутністю життєвим явищем. Микола Дмитрович дорогий нам тим, що проявив себе надзвичайно самобутнім творцем-композитором, палким музично-громадським діячем, диригентом, пристрасним педагогом, самовідданим державним працівником, що віддав музичній культурі увесь свій час. Всі види і форми музичної роботи він вважав своїм святим обов'язком, розглядав участь у них як особисту, кровну справу, а тому успіхи і досягнення його були справді визначними [5, с. 42].

Таким чином, Микола Леонтович залишив вагомий слід у світовій музичній культурі, створивши нову традицію обробки народних пісень. Його вокально-хорова та педагогічна спадщина стала не лише важливим елементом української музичної культури, а й здобула світове визнання [6].

Завдяки його творчості українська хорова музика зайняла гідне місце на міжнародній арені, а його «Щедрик» став одним із найвідоміших музичних творів у світі. Леонтович вплинув на розвиток хорового мистецтва XX–XXI століття, заклавши основи нової естетики в обробці народних пісень. Його спадщина є безцінним надбанням, що й сьогодні продовжує надихати музикантів у всьому світі.

Список використаних джерел:

1. Корольок Н. Поліфонія Леонтовича: новаторські підходи. Київ: НМАУ, 2020. 120 с.
2. Кузик В. Українська хорова музика. Київ: Музична Україна, 2005. 210 с.
3. Бондаренко О. Щедрик – від Києва до Голлівуду. Харків: Фоліо, 2017. 87 с.
4. Людкевич С. Микола Леонтович: аналіз хорової спадщини. Львів: Літопис, 1999. 190 с.
5. Романчишин В. Г. Творча спадщина Миколи Леонтовича в контексті української національної культури. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2022. № 3. С. 41–47.
6. Zuziak T.P., Lavrinenko O.A., Rohotchenko O.O., Marushchak O.V. Mykola Leontovych's pedagogical legacy in Podillia (late 19th and early 20th cent.) // ISSN: 2256-0629. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference (May 22th-23th,